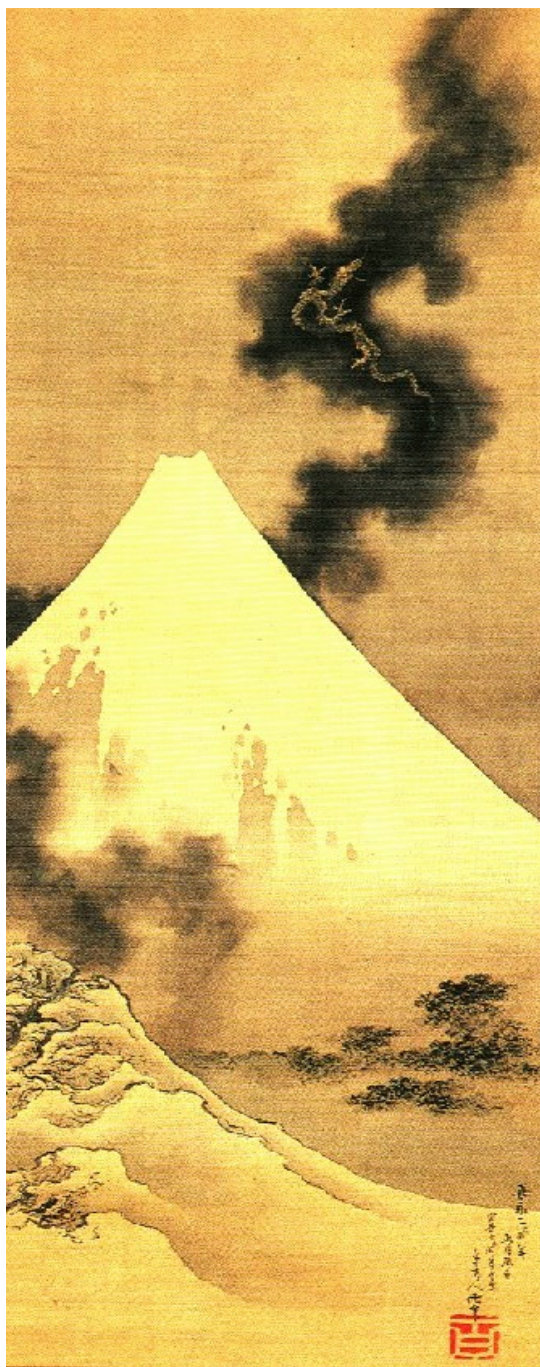

Alen Bešić

NAČIN DIMA

Metafor@ 2005

KONS: BIBLIOTEKA

Pretpostavimo:
možda stotinjak knjiga godišnje.
Nekad više, nekad manje
+/- 20 (u zavisnosti od
ratova, pošasti, volje...)

Nadajmo se:
u najboljem slučaju,
pola vijeka čitalačkog života
+/- ? (u zavisnosti od
A, B, C... n)

Jednostavna računica:
5000 knjiga.

Kojih?
Kojih?!
Kojih?!!

Gradovi i odsustva

NA OBALI KANAGAVE

Galebovi, ti prehladeni evnusi,
uzvitlani nad purpurnim
talasom. Baš kao na jednoj
slici Hokusaija. (Kod njega su
more i Fudžijama isto –
uzavreli indigo opervažen čipkom.)
Galebovi, kamikaze u brišućem letu.
Haiku zaigran na dlanovima boga...

Na obali Kanagave
uzalud sam tražio pogodnu
metaforu.

Ponekad mislim da u
tome i jeste sve: dok sunce
izlazi, više od jednog imena
imati.

KAD ULICE ALEKSANDRIJE

*za Đorđa Despića
koji ne vjeruje u smrt
na Tasosu*

Kad ulice Aleksandrije
opuste,
prozračni prsti duhova-bibliotekarā
prebiraju kroz mirijade
vazdušastih svitaka
i maglu što miriše na pergament.
Pristupa mi jedan od njih, kir Konstantin K.
Jedva čujna uobličići se riječ:
θανατος.
Ne znam šta znači.
Djeluje toplo, kao umiru(ju)ća
mantra.
O, pobožno je sricati sve do
svitanja.
Dočekati s njom prvog
prolaznika, matroza, turistu.
Pozdraviti ga naklonom glave i
posvećeno prosloviti:
θανατος, κυριος...
Ne čekati odgovor, značenje.
Zamaći za ugao.
Otploviti iz Aleksandrije.

ARKADIJA

*...u povratku iz Eufemije, grada u kome se
razmjenjuju uspomene na svaku dugodnevicu
i na svaku ravnodnevicu...*

Italo Kalvino: *Nevidljivi gradovi*

Ima grad Eufemija, na osamdeset milja u pravcu
vjetra maestrala. Ima pijaca. Razmijenio sam sva
svoja sjećanja, čitanja, snove za jednu uspomenu:

Bio grad. I trg sa katedralom.
A onda ga stali ukrašavati.
Ne-imari. Suhim fontanama,
prašinom, bljeskom.
Trg nije gledan ko zna koliko dugo.
Zamišljan u tami. Očekivano je čudo.
U zamrlom času poklonjen mu je
pogled. (Umalo i život.) Izranja slika:

Sve je umekšano. Sivo.
I ima jedan sat (klonuo,
na katedrali) kao iz
crtanog filma, ili,
kao da Dali tumači
vrijeme.
Krajičkom oka nazirem stepenik
na kom se blista jaje svijeta –
raspuklo – Lotos. Ne pomjeram glavu.
Sklapam oči i pomišljam:

Arkadija od osam latica.
Uprkos svemu. Vrijeme čudā.
Prisjećam se Da Vinčija:
trebalo bi slikati načinom dima,
grad-filigran,
grad-paučinu,
Sarajevo.

BOSNAE, ULTIMA THULE, EQUILIBRIUM

Večeras u mom rodnom gradu, u gracioznim piruetama, igraju pahulje. Prolaznici su treperavi oreoli od polarne svjetlosti. Plutaju po trotoarima kao papirni lampioni vodom na kineski praznik mrtvih. Svak sa svojim znakom. Ideogramom na mjestu srca.

U glasovima divljih pataka sa rijeke čujem nostalgiju, zvuk praskanja smrznutih stabala, vidim ribe optočene ledom. Sibir nije daleko.

Zastajem na sredini mosta i u trenu, beskrajno kratkom, usnim tajnu ravnoteže: spokoj mjehura u libeli u savršenom zagrljaju poprečne skale.

Ali ovdje, u ovoj Posljednjoj Tuli, ravnoteža je i zaustavljeni dah snajperiste prije pucnja, na ivici limba koji se otvara između bezbrižnog dječijeg smijeha i njegovog izdisaja.

U mraku, sa pločnika, poput raspetog Agneca, besmisleno plamti nevještom rukom nacrtana školica.

U MOJE UHO KAPLJE PROŠLOST

*Vancouver, B. C.**. Tek nešto više od ljuštore jednog imena.
Nimalo grad.

Oskudni dekor u koji pokušavam uklopiti izvor glasa
sa druge strane telefonske slušalice. Nemam mašte.

Glas korodira nagrizan kristalima tuđeg jezika.

I kasni djelić sekunde. Zbog ogromne udaljenosti i vrtoglavih
metamorfoza iz zvučne vibracije u električni impuls itd.
nisam fizičar, pa me ne ushićuju te pretvorbe. Ali zadržka
sasvim dovoljna da riječi otupe oštricu ili prisnost koju su
možda posjedovale, na izvoru.

U moje uho kaplje prošlost. Pada mi na um samo rabljeno poređenje
o zvijezdama koje, u stvari, vidimo u perfektu. Rekoh, nemam mašte.
Pitanje "Šta sam ovdje?" ili "...ostao sam isti..." su fosilni
ostaci ispaljeni u mikrofonski. Daleko od očiju. Polako se talog
bestjelesnih tonova nakuplja u rupicama slušalice.

Do potpunog zagušenja.

Prekidam vezu sa *Vancouver*-om, *B. C.*, zbunjen. Pitijska zbrka u
glavi i, svud po licu,
paučina zamršenih odnosa
koji su tražili
opravdanje oblik utočište.

TRAKTAT O KRASU

...Ja pjevam prazninu kraških polja bez ljudi...
Srečko Kosovel: *Praznina*

Neko je napisao da je april najokrutniji mjesec. Kras. Lijepi dječaci što umiru u dvadeset drugoj. Rembo, Kosovel. Odnosno, smrti nema. Samo pad u beskrajno plavo, ili se tiho naseliš u pismu.

Poneke knjige su nam bliže od ljudi. Na dalekoj mansardi, siguran sam da je već sve napisano. Ipak, pun povjerenja u opšta mjesta, krađu i prekrađu navoda, neminovnu anksioznost. (Prestar, u dvadeset četvrtoj. Vještina je znati umrijeti na vrijeme.) Posmatrajući Kras, međutim, svijet mi se čini praznim listom hartije. Nenaseljiv i obećavajući u isti mah.

Tek u odsustvu Grada spoznajem Grad. Pucanj sred tišine. April.

LINDOS, POST SCRIPTUM

Ljeto se uzgobljuje u nekoliko *post scriptuma*:

Stojimo na akropolju ponad grada. Na palimpsestu. (Svaki je novi bog tek potonji u nizu iščezavanja.) Vrisak cikada, izbezumljenih u sunčevoj orgiji, oblaže nam čula poput vela. T. se smiješi. Lindos je zaobljena dijadema, u lazuritu, koju svjetlost kaligrafski progorjeva na njenoj mrežnjači. Sićušni skver skvrčen ispod krošnje stoljetnog hrasta (možda, nekoć, Zevsov hram, *Axis Mundi*?) prepun je mravljih odraza turista, magaradi, taxi-vozila. Agora, uskraćena za dimenziju, na ekranima oka. Na rubu vlažne slike, blago ispupčena, nijema vlas česme.

Vjerujući Pausaniji (koji napisa da je jedna jedina stvar čovjeku vrijedna koliko i sam život: da ljubav uspije!) upinjem se da preklopim prizor, i svjestan hibrisa, zakoračim licem u zabran iza zjenica.

Rasporen na udvojenu grotesku izduženog nosa.

T. milosrdno sklapa oči. "Zbog sunca", kaže.

VIS, PROZAIDA

za Bojanu Stojanović Pantović

U gradu prepunom napuštenih kasarni, zaumno uskih ulica kroz koje se hoda bočno i jedne kule bez vrata, zatvorene u samu sebe, nalik na kinesku kutiju ili dom čovjeka (iz Borhesovog sna) nad čijim tekstom te obuzima vrtoglavica kao spram naporednih ogledala koja se odražavaju do u beskraj

U gradu maškara, gdje u licu mlade opatice, koja ti sa Marijinim osmjehom otključava zapuštenu crkvu i poziva na razgledanje ili molitvu, prepoznaješ nudistkinju, čiju si bronzanu put, ulaštenu maslinovim uljem, koliko juče, satima posmatrao kroz usijani dvogled, sakriven u makiji, dok ti je sunce svrdlalo rupu u tjemenu

U gradu neprekidne sieste, provaljenih podova, oronulih fasada ukrašenih grbovima zatrtih porodica i ulomcima latinskih natpisa, *Nihil potest homo intelligere sine phantasmate**, recimo

U gradu koji je tek ovlašni ožiljak uklesan u vremenu, nadomak septembra, u agoniji cvjetaju agave. Poput lososa, prvi i posljednji put. Njihovi mesnati listovi, raskošno istetovirani opscenim slikama, imenima, stihovima, suše se i preobražavaju u pergamente ispisane hirovitim arabeskama, kineskim ideogramima ili simbolima sanskrita

Samo im se otpali plodovi, ta uskladištena sjećanja, gurani vjetrom, lagano kotrljaju u more.

*“Čovjek ništa ne može da razumije bez slika” (Sv. Toma Akvinski)

PORTO SANTO, NESANICA

Nesanica, kao skliska leđa delfina, nosi me kroz noć. Utihnula je lupa zvekira. Lanterne ribarskih čamaca rasutih po zaljevu su jedino sazviježde koje mogu dosegnuti ako ispružim ruke. Vremenom sam naučio da se mojim (ili bilo čijim) bdjenjem ne može sačuvati krhka konstrukcija svijeta, nepostojanija od balona sapunice. Kojim to jezikom progovara okean, dok me mliječnom koprenom, u pravilnim intervalima, obasipa svjetionik? U zrnima grafita zarobljeni su odgovori i još, možda, u ponekoj školjci.

Svaka istina ima lice i neizbroj naličja. Iza kamenog zida, još toplog od sunca, neko ćuti. Maestral se provlači kroz iskrpljene mreže na kojima ostaju uhvaćeni mirisi i iskidane riječi. S jutra, zabrađene starice drhtavim prstima skupiće tu bestjelesnu lovinu i, umotanu u listove vinove loze, iznjeti je na tržnicu. (Začudo, najbolji kupci nisu buljuci turista, već ljubomorni muževi, sinovi ovog ostrva, koji do zore, daleko na pučini, hitaju ostve i razvlače parangale.)

Nesanica se grči i opire, živeći nekim apsurdnim životom, poput otkinutog repa gušterice. (Oh, gušterice, njihova se mala tijela, kao ugljevlje u pepelu, lagano hlade u tmuni.)

Jedne oči postaju za nijansu zagasitije i slanije kada im, pakujući kofere, šapnem: *obrigado*, i naše *hvala*. I ne znam da li će se ovom sirovom bolu, koji buja u pukotini noći, ikad uglačati ivice, zamutiti konture, dok čekam da se na obzorju, preko Porto Santa, neosjetno sluče nebo i more.

VENECIJA

*...jer ovo je grad za oko; ostala čula su
ovde jedva primetna druga violina...*

Josif Brodski: *Vodeni žig*

Sačuvao sam tek pregršt pastelnih snimaka: recimo, jedan feral što jedva tinja u magli. Vjerujem da je taj nestvarni graničnik iza koga počinje beskonačnost, u stvari, kandilo za promrzlu dušu Josifa Brodskog. (Ona se već odavno, iz prenapučenog groblja San Mikele, prometnula u miris zapletenih algi.)

Pitam se ko je izmješao hodnike, rotonde, stepeništa i nije li Venecija Dedalov neostvareni san koji je jedanput pokušao odsanjati u utrobi Krita? Nedovoljni su ovdje klupko i hrabrost. Minotaur se krije u svakom ogledalu. Naročito u podne, kad ti se izgubi i sopstvena sjenka.

Potrebno je da otekne nešto vode iz zamućenih kanala. (Kaže Brodski da je voda slika vremena.) Da odrazi potavne. Tek tada okoštale slike sazru u jezik, i riječi (same od sebe) počnu da se krune poput Betovenovog preludija *Für Elise*.

Raste Prvobitni Grad. Uvijek drugačiji. Uvijek izvan imena.

NA PADINAMA KOKUBUJAME

Zanešen drevnom pričom o idelnom pejzažu, u kome se možeš izgubiti i gdje ti se misli zgušnjavaju oko prizora, mahnito, kao leptirice oko plamena, dok ne sagore do posljednje, uspinjao sam tijelo na nepristupačne urvine, vidikovce, brda. Pretraživao horizont.

Nad Kornatima sam, u raznoćje, zajedno sa ljiljcima, gubio obrise u nebu boje terakote, što se sa svakim narednim odjekom nevidljivog zvona, koje je zvalo na večernje, već iz pogleda pretakalo u uspomenu.

Sjedio sam na beskičmenim dinama u pustinji Maroka, i kroz podrhtavanje najfinijih velova jare, pratio arabeske koje je po pijesku, iznutra, roneći ispod same površine, ispisivalo gipko zmijsko vreteno. Moj pratilac, sa kojim sam se sporazumijevao rukama i posnim osmjesima, objasnio mi je da se to, u stvari, posvećenim očima objavljuje jedno od nebrojnih božijih imena.

U bambusovim nasadima oko Bramaputre učinilo mi se da sam se prepoznao u zlatnim zjenicama tigra, ili je to bilo tek treperenje lišća koje je zaigralo sanjajući monsun? Išao sam još dalje na istok i do besvijesti vrtio obredne valjke po manastirima Tibeta, misleći da će znakovi ugraviranih mantri, poput žrvnja, samljeti Grad u meni.

Sve dok se jednog pramaljeća, na padinama Kokubujame, opijen azalejama u cvatu, slučajno ne zagledah u sedefasti trag što je na svelome listu ostao iza puža – tu osušenu suzu, taj putopis – i bez glasa nestadoh u viru haikua, usisan u sliku iz koje nema povratka.

Ako te sada i posmatram iza ovih pismena, to više nisam ja, nego tvoj vlastiti pogled sa druge strane ogledala.

MARAKEŠ

*Nijedno ogledalo ne postade gvožđe opet;
Ni hljeb žito;
Ni zrelo grožđe zeleni plod.
Sazrij i budi siguran od promjene na gore.
Postani svjetlost.*

Mevlana Dželaludin Rumi

U ovom arhipelagu od šarenih ćilima, ruke marakeških žena, oslikane kanom, igraju kroz košare sa bamijama, mirtom, cimetom.

Limun raste, na dlanu, iz crvenog stabla. Oko prstiju plete se bršljan. Spirale skrivaju drevne berberske basme. Rubajjom uokviren nokat. Šadrvan iz hladovitog dvorišta sufijske tekije pršće sa zglavka tamnolute djevojke.

Linija života jedne staramajke (od koje si upravo kupio pregršt suvih smokava – pregršt njenih minijaturnih lica) ukazuje se ispod hrpe sitniša što ti pruža. Uzevši novčiće, shvataš da te iz njene šake netremice gleda oko Boga, uplakano od susama. Brzo trpaš kovanice u džep i zaranjaš u gužvu. Ali znaš da je već kasno i da si pročitao.

Lančane implozije muklo odjekuju u tebi. Skupljaš se, kao kad se ogrlica, naglo raskinuta, u filmu puštenom unazad, sastavi bez rane i zveka perli po mermernom podu umine na mah. Dok padaš, u zanosu, u pijesak Marakeša, zaboravljaš jesenji pokolj vrijesa na brdima oko škotskih jezera, čili iz tebe jezik. Ostajete sami, Bog i Ti – današnji, bezimeni, nepovratni.

Ruke marakeških žena, oslikane kanom, primaju te i uljuljkuju poput djeteta.

Minaret jedne mošeje u plamenu rasjeca crno sunce na pola.

HIROVITI ADAB O FOTOGRAFIJI*

Čest slučaj: gomila fotografija sa putovanja. Na svakoj, gotovo po pravilu, naše tijelo besmisleno ugrađeno u pejzaž; poput ostrige u sluznoj vodi pristaništa, pripijamo se uz zid kakvog monumentalnog zdanja. Otkud ta želja ljuštore za ljušturom, dodir dvije propadljivosti?

Dodajemo poznanicima sedimente na sjajnom papiru, isprazne ikone po kojima ostaju otisci prstiju, mi patetični zografi opremljeni besprjekorno poslušnim modelima *Zenita* ili *Nikona*. Zaboravili smo kako se spravlja cinober, koliko je filigranskih mjerenja potrebno da ne ispucaju pozlaćeni nimbusi. Nestvarnim nam se čini bol renesansnog pjesnika, poleglog ispod svoda Sikstinske kapele, na rukohvat od *Posljednjeg suda*, dok mu se u svili oka rastapa kap boje sa primjesom živinog sulfata, ili zrno pjeska gužva zjenice.

Posmatrao sam nekoć radnice na pirinčanim poljima. Žene sa očima ždralova gacale su po plitkim barama i vezle ogromni goblen zelenim nitima rižinih mladica, u blatu i vodi. Tvorački impuls njihovih smežuranih dlanova podsjetio me na tačku poznatog francuskog pantomimičara, čijeg se imena više ne sjećam. Snovidnom igrom ruku, lica i tijela dočaravao je preobražaj pulsirajućeg srca sklopljenog od dlanova (“larve”) u leptira koji odlijeće. U sistoli i dijastoli spavala su krila. No, ono što me je opsjedalo bio je njegov ukočeni pogled, negdje na čudnoj granici između plača i ekstatične udivljenosti, kojim je ispraćao vlastite ruke odvojene od ostatka skamenjenog tijela i pretvorene u let.

Odložio sam foto-aparat. (Objektiv je mrtvo riblje oko.) Izmaknuo sam se iz prizora. Tijelo nije izdržalo. Zaneseno sam gledao u svoje odsustvo, u čisti sedef nepostojanja. Sačuvao dušu.

Izlet u Tome? Ne, tu vam fotografiju ne mogu pokazati.

* *adab* – izvedenica iz *da'b*, riječi koja se javlja u *Kur'anu* gdje znači “zgodna”, “situacija”, “način života”. Danas se taj termin često koristi kao ekvivalent evropskog “literatura”, ali se u klasičnoj retorici njime označavao samo jedan, jasno definisan, književni žanr. Naime, pojmom *adaba* se nije mogao obuhvatiti tekst pisan u stihu, kao ni bilo koji prozni spis ako je religijskog ili naučnog karaktera. *Adab* bi se mogao definisati kao književni oblik koji “podučava ne zamarajući i obrazuje zabavljajući” (Džahiz), dakle kao beletrističko-didaktički žanr predviđen za obrazovanje *adiba* – intelektualca. Uz malo pretjerivanje, moglo bi se reći da je esej evropski ekvivalent *adabu*. (v. M. Memija u *Istočni diwan* Dž. Karahasana)

POVRATAK

po Nemanji Mitroviću

Zbijeni oko planinske vatre, sa licima kao štitovima isturenim po samom obodu kolebljive svjetlosti, žednih ušiju, lovci dimom smude priče o povratku. Svud naokolo bijele piramide unutar kojih nevidljivo tinja zelenilo borova. Po klancima kroz koje su projahali djevičanski snijeg zameo je tragove. Hrtovi im cvile i grizu vlastite repove, prstenujući zajednički strah.

Od riječi što ih kali plamen iznova zidaju svoje domove i, poput feniksa, ispred njihovih užarenih očiju rađa se Grad satkan od prošlosti i budućnosti, željenog i mogućeg, laži i istine. U njegovim velelepnim parkovima, ispod vječitog sunca juga, umorni ždralovi zakopavaju vitke vratove pod krila, pretvarajući se u žbunove od perja u čijim jezgrima seizmograf srca nepogrješivo ispisuje krivulju seobe, a snove im plave jata lososa iz kristalnih brzaka sjevera. Pod kupolama hramova, uzneseno na povjesmu tamjana, pojanje sveštenika otvara oči anđela, koji se otkidaju sa zidova i, bespolni, lebde ulicama nad djetinjim glavama. Propinjući se preko rijeke mostovi od kamena, pjene, pogledā prišivaju obale i razmiču nebo. Žene čiste ribu odmjerenim pokretima i bijeli čaršavi lelujaju na konopcu za sušenje, milovani prstima vjetra. Puni blagosti, kao da uspavljaju novorođenčad, pekari polažu vekne hljeba u peć. U čaši vina, na stolu, svitanje raspaljuje ametiste. A kurtizane, sa udovima od mermera, po sobama obloženim gusto tkanim tapiserijama (što upijaju svaku tajnu, vezujući je u novi čvor), utrljavaju u kožu ulje lavande, kako bi iz svakog zagrljaja iskliznule neoskvrnute i još poželjnije.

Produbljujući slike i uskrsavajući kulise mjesta sa kojeg je započelo njihovo tegobno lutanje, lovci odapinju plamene strele u svoj zaborav. Zaneseni, ni ne slute da se to zauvijek opraštaju od Grada koji je već odavno tek oprljeni skelet čije rasute kosti nezaustavljivo zatrpava pijesak pustinje, brišući mu granice, zastirući ime, oduzimajući oblik.

LONDON

*...Osim tih sećanja iz prošlosti, ništa novo ne
doživljuje u parku, nego sedi i samo posmatra
ta dva pelikana na vodi koji su skoro nepomični...*

Miloš Crnjanski: *Roman o Londonu*

Ispod prignječenog neba
jezik je moj prazna čaura leptira.
Kao kad gore knjige, i u vazduh
se uznose u crnim pahuljama, malim odzemljenim
ostrvima od par oprljenih riječi,
užarenih oreola i aurā od puhora –
osipa se sjećanje.
Pogled, oslobođen, u tihim meandrima
po stvarima plazi. Kandžicama bi svojim
da prodre u tvar.
Duboko ispod kore jedan god topole
pamti blago milovanje ruke. Nehotice
zatočena u predanju jata, ikona, vitka i prozračna,
u zjenicama pelikana se rumeni. Kao u zavičaju krv.
Mjesec se, valjda, osim u pjesmi, negdje i iza ovog uvelog
svoda, još uvijek srebrni.
Od tuđe sudbine ispreo sam
savršenu mjeru svoje čežnje, svilenu kukuljicu
što grli prazninu i sanja o davnom
preobraženju.

London, St James Park, jun 2004.

ZAVJEŠTANJE

Postoje gradovi koji poznaju čekanje.
Bezglasno sazrijeva mošt u njihovim
imenima, prelivaju se saća: Nara,
Arhangelsk, Santiago de Cuba. Ne rasipaj
me u vode Ganga. Neka svetost
poškropi tuđa lica. Po šačicu mog
praha u obećane gradove pošalji.
A nomadsku dušu, zazidanu u san,
sa trunom gospela, u naprstak sabij.
I spusti u Malme.

Tamo gdje me nema, zapravo...

NOTTURNO, NON FINITO

*Il me semble que je serais
toujours bien la ou ne suis pa...*

Bodler

Izbrisaću naša rukovanja,
koja su umoran bedem. Nemam
dovoljno ostrašćenosti, ni izgovora,
da budem vrstan varvarin. Ne rušim.
(Iako Jezik nije moj.
Tek, čiji je?)
Ne igram u okrilju aure od mraza.
Ne dišem za vratom.
Na fotografijama
ćeš me odmah zapaziti: onaj
što bludi van okvira.
Tamo gdje me nema, zapravo...

PORTRET

Ustaješ. Razrokim
grudima načinješ jutro,
krišku po krišku.

Htio bih to opisati:
divlji kubizam što se ogledalom
čita,
Jelisium.

Silom.
Guram.
Boli.

Skidam naočale,
razlije se soba. Poteče.
Pismo odumre,
i slova
postanu korablje – Leteći Holandžani.

Prepoznaju te na mom
licu. Britvom
ispisanu.
Uljepšanu.

PARFEMI, LAVIRINT

- u potrazi za izgubljenim mirisima -

Zapisani mirisi, koliko ih je?

Pogrešno je reći: oni su tekstovi,
samo zato što nadolaze, sumračno,
u ritmu psalma.

I sjećanja na njih isparavaju.

Ostane talog

paslika

rupa.

Do večernje hajke. U gomili, slučajno
povjesmo parfema (poput one fraze
u *Ventejevoj sonati*) uobličiti te.

U nozdrvi Arijadnina nit. Dok traje,
uskršavaš odsutna.

De profundis.

Kad kažem to, ne računam

na moć: - sinestezijske

- metafore

- metonimije

*

*

*

Možda su mirisi proces. Serafimi
nevidovni. Ti si proces.

Miriši li ova
pjesma?

Kolebanje,
dok traje.

MI BIVŠI SAGOVORNICI

Kada se ospe raskošni brokat naših dana
i, vremenom, postane tek izgužvana krpetina,
sve stvari će leći
na svoje mjesto.

Rijetki će nas znati, moći izricati.
Neće biti dječarca kvaritelja, carevo novo ruho
nosićemo gordo kao carevi, u tišini.

Plutaćemo pohranjeni u blaženoj bezličnosti,
mi bivši sagovornici.
Konačno neosvojivi tako
neoslovljivi.

NAD OČEVIM TABUTOM (CITAT BUDUĆI)

Raskriljen si noćas poput
školjke.
Bestidan.
Ni bisera. Ni mesa.
Samo crn, plišan san u
bijelom platnu.

Misao da Vaseljena u Ne
ide –
utjeha je.
Za moju smrt, oče.

Snatrim. U svakom trenutku
prošlog po jedno raskršće damarā.
I ti: Skretničar!

Dva mejtaša što te nose
Rodos su. Čudo.
Mutno i glineno.

U noći, kad ćuk prošapće
citat budući,
zagluhnem. Hurije pupkom naslutim.
Oćutim.

U SAVRŠENOM REDU POZNATE SOBE

Pred odlazak, u savršenom redu poznate sobe,
praviš nered. Privid nereda.
Nenaviknutom oku te pukotine ne govore ništa.

Nakrivljuješ profil na zidu. Lice zagledano
uvijek u drugog. Mimo tebe.

Na polici izmješaš prozu i poeziju.
(Ovog puta, žuti hrbat Karverovih *Pesama*
umetnut između tomova Prusta.)

Nož za papir uronjen u nerazrezan tabak,
u nedočitano.
Olovka zaoštrena dopola.

Talismani su posijani. Ostavljeni
tragovi. Kad se vratiš (ili probudiš),
oni će biti jedine udice
kojima ćeš moći da se zakačiš za
krhki procijep između onoga što si bio
i onoga što ćeš biti.
Za tanušno sada onog što jesi.

IZGNANI U OVU SOBU

Kroz spuštene žaluzine sunčani mačevi
prosijecaju prašnjavu tamu. Na podu se
razlivaju u rane od svjetla.
Razgovaramo.

Govor se naš (koji nije puka igra)
između blještavih oštrica provlači.
Izgnani u ovu sobu
zatežemo zamke. Naša mala odsustva
nikog više ne uzbuđuju.

Nutkamo se riječima, čas
kao da su gnjecavi ratluci,
čas dostojinstvom ozareni
poput vasilejā što sa fresaka
svoje zadužbine na dlanu nude.

Zidanice na pijesku gradeći,
kao kukavičije jaje, u poeziju nadu
polažemo.

IMELA

Bestrasno nebo avgusta nepogrješivo
ti otvara već zacijeljene stigme.
Tali volju.
Stećci uspravljeni u tvojoj krvi
lelujaju kao polje suncokreta
na vjetru.

Sanjaš da si vatrostalan.
Da si kaktus, zasađen u nekom
unutrašnjem dvorištu, čija sijenka
varljivo premjerava sate po
crvenoj prašini.

Ali jedno samoniklo sjećanje
bakrena je žila u krtoj leguri ljeta.
Ta uporna uspomena –
vatrena imela
na granama ovoga dana.

USITNJENO JE MOJE VRIJEME, KAPRIČO

Usitnjeno je moje vrijeme. Svaka sekunda
skriva okean. Sada, postojim za odustajanja.
I nedorečenost. Sve što znam znam iz knjiga.
U oaze plemenite praznine
pohranjujem urne sa pepelom mnogih
svojih ja.

Proći će nebo i zemlja, ali prolaze i
riječi. Poezija – pismo nepovratno. Poneka
slika, kao pelud na prstima, ostaje. U njoj,
katkad, alhemiju meda otkrivam:

kamene terase i maslinjaci po jadranskim
otocima;
frutti di mare, bokal bevande i paški sir
u konobi u Komiži;
borove iglice na mladoj koži vrganja iz
bosanskih šuma mog djetinjstva;
djevojka što miluje zaspalu mačku
na stepeništu puste vile u nekoj od uličica
starog dijela grada Rodosa.

Hronika sitnica.
Dovoljna za čitav jedan život.

ARS POETICA

*Saši Jelenkoviću,
odgovor na tihu poslanicu*

Treba otputovati. Zbog poroznosti, čežnje,
ranjivosti. Da bi se mogli pisati dnevnic
dokumentovati kolebanje. Daškom mente
prepričati tjeskobnu nutrinu amfora zapečaćenih
voskom i školjkama na dnu Mediterana.
Uglavnom birati poraz kao utočište i učiti
ćutati o tome. Ulovljen u mrežu meridijana,
fanatični sakupljač prizora nestvarnih kao
slatko od ruža, oporih kao trnjine. Treba
pristati na sebe, imati strpljenja. I opstajati
u vakuumu od pogleda do slova.

U MRZLI ZIMSKI DAN

Nema brisanja. Sjećanje se taloži preko sjećanja, naneseo kao svježa boja na izbljedjelu fresku. Sa unutrašnje strane kapaka nakalemi se obris mramornog groblja Arhangelisa, bijela mrljica, ne veća od negativa tačke. (Kako mirno, pod suncem, leže mrtvi.) Potom, sojenica na vodi – pauk na nemirnom ogledalu što, po klatnu plime i oseke (to more diše!), od svjetlosti plete zanjihane mreže svojih odraza. Uvijek sam žudio riječi što mirišu na terpentin i borovinu. Grimiz praskozorja ili ljeskanje mora, koje ni jedna paleta ne može zarobiti, jer iz svakog zgloba talasa isijava cijeli spektar. Na margini ove listine, nepoznatim rukopisom, ovlašno dopisuješ: *...Tvoje tekstove doživljavam kao platnene slikovnice što šušte na dodir...* I crte tvoga lica rastvaraju se i povlače, kao topli dah, na staklu, u mrzli zimski dan.

NEKROLOG LJETU

Utisnut vjetrom u tvoju osamu
(kroz ključaonicu, ispod praga, kroz sljubljena
rebra žaluzina), miris rogača ti odaje tajnu: opet je
napukla opna ljeta. Otvaraš smjerno požutjeli
atlas i prstima brodiš od rta do rta, na čijim te grebenima
nikada neće ošiniti griva propetih talasa, niti ćeš u
mahnitom letu galebova umjeti iščitati strogu geometriju
budućih događaja. Sa magnetofona, pokrenutog
nevidljivom rukom, zagrobno se oglašava Ezra Paund
od čijih grozničavih heksametara podrhtavaju ogledala
i cvokoće servis od češkog kristala. Tek tolika je
moć poezije. Obgrljuje te soba. Svijet izvan ovih
zidova, u kome sunce izdužuje sjenke stvari,
je kenotaf čiju su prvobitnu svrhu već odavno svi
zaboravili. Obuzima te vrtoglavica, dok ispred tebe,
na stolu, zjapi zastrašujući bezdan prazne
stranice. Iako u svojim kapilarima krotiš užas i
zauzdavaš ludi galop srca, znaš da od onoga što
napišeš ni plamičak na svijeći neće zaigrati.
Nepokolebljiva ostaće zlatna nit.
Kao pred usnom pokojnika.

Apokrifi, ozarenja

POLOMLJENA IGRAČKA

1.

Blagородna su sječiva,
pitoma njina muzika. Uz nju
toržestven ples

znam.

Na čengele, što meko pod rebra uviru,
uznesen.

Pod igrištem mojim (ni na nebu ni na
zemlji) kupe se
Rimljani. Kao djeca vriskaju.

Ja:

jagnje Avramovo,
avet-ptica u zjenici gomile,
potonji hudožnik Tvoj, Gospode.

Igra raste između nas.

2.

Gledajte! Gore!

Kaplju crijeva njegova i počupane
žile (što jednom će, na crkvenom zidu, tek
nervozan trzaj kičice biti) na marionetske konce

liče. Povuci, vojniče!

Predstava ova, pučki
dance macabre. Cimni ga jače!

Poljubio bi dželate,
koprcav, zaludan.

Noževi su mladi.

Čeka ih. Obijesne ženike i
lagume.

On:

zazdidana tvrđava,
nevjesta
smrti obećana.

Polomljena igračka.

JAPODSKI REKVIJEM

Zašto taj bolni uzmak u sedlu?
Zašto zetezati uzde?

Timor mortis ne može biti vrlina ratnika.
Jahači u kamenu su gizdavi
ratnici klonulih mačeva.
Ergo... konji su ključ!

Kopita modrih mustanga pamte
Jantarni put: crnu vodu Baltika:
čestar uz ušće velike rijeke i seobu
barskih ptica.

Neumitan je japodski rekvijem.
Posljednja povorka kao iz utrobe
da ishodi.

Na korak od neimeovanog, (u reljefu)
nagost je zatvaranje kruga.

EMPEDOKLE

Zamre vjetar i
agave neke
hiperborejske potamne.

Dva su rođenja potrebna,
barem dvije smrti.

Suočenje.

Iz bronzanog koraka
u let, u mnoštvo,
očišćen.

I dušom promineš u
sandalu,

u priču.

GAMBIT URIJE HETEJINA

2 Sam 11-12

Gasnu opsadne vatre, u polju, oko grada,
dok se žene u dalekoj prestonici miju. Pod pepelom
još samo apokrifi tinjaju. (Budući požari, ili
blagodet tihih ozarenja?) Ne kanon, u kom gubitak
je svih drugih istina.

Uskoro, ako je računica tačna,
oduzeću sebe od
Svijeta
e da bi istorija dostigla ponoću
zrelog nara. Prvi put zaista
Izabran. HETEJIN Urija.

O, ne primaj to toliko
k srcu, Davide. Mač proždire sad
ovoga sad onoga. Neko će
shvatiti, jednom, ovaj
hetitski gambit.

Vitsaveja, moj gizdavi,
drveni konj, prepune utrobe,
unutar zidina korača.

ANTIKLO

Odiseja, IV, 271-289

strah je odavno rastvorio stvarnost i klepsidre
su zamrle tišinu nagriza tek trpki miris usirenog
muškog sjemena i krvi skorene na oružju u
košmar ove šuplje zasjede zariva se oštrica
proročanstva dovoljna da raspori trbuh iz koga
bi se naša sljubljena tijela prosula kao crijeva
po prašini krik kome srećom samo mi
vjerujemo lebdim u bijelim tminama kao u
materici vrtlože se paslike i obris jednog
peplosa meko sklizne na pod kupatila od naših
zaboravljenih imena neki eolski glas sklapa
mozaike podrhtavaju prikaze lišene mesa i duh
bi potekao kroz jelovinu o tvoje gvozdeno srce
koje me okiva i zaranja u još dublji san zašto
boginja kasni zašto su ljubav i smrt blizanci
zašto će kobila oždrijebiti i mrtvorodenče zašto
mora pasti grad zašto

TERSIT

Znam,
i Omiru će, jednom,
gnusno biti u heksametar
da me ispne.
Ne trpi me pean.

Zlato su i krv sjedinjeni
u cvjetanju
masnica od Uliova
skiptra.
Reći će – *Kukavičluk!* –
za sladost bola po udimu
mojim.
Mazohizam! – tumačice pozni.

Ne dosežu.
Zanos je to Histriona
što, poliven smijehom,
gomilu ništi i
ruši heroje.

ODISEJ I OSTRVO SIRENA

Podne u ultramarinu.
Sunce ispija srž nagih kostiju
na obali. Bonaca,
more je neki nauljio bog. I Grk
vezan za katarku.

U slijepom ritmu pljuskaju vesla i čuje se
škripa užadi, drveta, zuba. Ošinu ga
komad vrele psovke matroza kom rascvjetao se žulj.
Zveckaju alke poklanih Trojanaca oko Eurilohova
vrata. Kašalj. Skaredni napjevi što odgone strah.
Parimed mrmlja gatku da Keru umilostivi...

A Sirene? Muzika neizreciva? Umilni pjev?

Po savjetu volšebnice Kirke,
mekim voskom brižljivo
oblijepio je on uho svakom mornaru, ali je
zaboravio
usta im zatisnuti.

Krhotine tolikih riječi
na palubi, u njemu, u blještavoj modrini.

Taj vrtlog što bruji je jaspis, dični Odiseju.
Čuvaj ga. Sirene su nijeme.
Govor je kristal u kom pulsiraju začela.
I slamka spasa.

フ 文

ILI ADAB O RIJEČIMA

Odbacio sam pero, čitam u pismu-zavještanju Jukia Mišime iz noći prije njegove senzacionalne smrti, pošto umirem kao ratnik, a ne kao književnik, želim da znak za mač (刀 – bu) bude uključen u moje budističko (posthumno) ime. Znak za pero (文 – bun) ne treba da se pojavi.

Posmatram ova dva ideograma. Potonji je statičan, podsjeća na sto sa knjigom mastionicom svijećom, na lice pod šeširovom bez očiju usta nosa, na raskršće, na zabranu, na kornjaču, na omču... Ima mnogo značenja, koja se šire kao krugovi na vodi dok ne obuhvate čitav svijet: pero, pisaljka, slovo, riječ, rečenica, pismo, znak, misao... Prvi je, međutim, sav pokret, liči na kosu, predstavlja uvijek otprilike isto: mač, nož, sječivo, oštrica... Pustim li mašti na volju, čini mi se kao da neka ruka prevrće sto i knjiga koja je do maločas neprikosnovenost stajala na njegovoj površini odlijeće u vazduh, rasklopivši se. Prvi je odgovor, drugi pitanje. Prvi je odluka, drugi vječito kolebanje.

Ono što mi oduzima dah nije paradoksalna činjenica da je Mišima svaku noć svog života, pa i ovu posljednju, proveo u svojoj sobi pišući, već to što je i konačni svjesni pokret koji je načinio katanom po svome izvajanom tijelu bilo, uprkos svemu, ispisivanje slova!

Oni malo upućeniji u tradiciju harakirija prepoznaju u ideogramu 刀 strogo propisanu putanju po kojoj prekaljeni čelik mora da rasiječe utrobu onoga koji svoju čast (ili nepomirljivost sa svijetom) samo u dobrovoljnoj smrti može da sačuva.

Riječi su ponekad prebrze da dočaraju eone koji su potrebni da iz kapljica vode, što se požrtvovano strmoglavljaju sa pećinskih svodova, izrastu nadrealne šume stalaktita i stalagmita, ili su pak prespore da uhvate trenutak u kojem duša iskoračuje iz tijela, no postanu li nečijom sudbinom, može li im se ikada više izmaći?

Umjesto pogovora

DEKONS: BIBLIOTEKA

-...

- kukavičije jaje
- neizlječivi virus (metastaza)
- beskonačno množenje nulom
- crv dekonstrukcije
- muka duhu
- izvor melanholije

-...

Vječito pitanje
Čemu?

BELEŠKA O PESNIKU

Alen Bešić je rođen 17. maja 1975. godine u Bihaću. Diplomirao je na odseku za srpsku književnost Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Objavio je dve knjige poezije: *U filigranu rez* (KOS, Beograd, 1998) i *Način dima* (Narodna biblioteka „Stefan Prvovenčani“, Kraljevo, 2004). Prevodi sa engleskog jezika. Živi u Novom Sadu. E-mail: alenbesic@yahoo.com

SADRŽAJ:

Kons: biblioteka	2
<i>Gradovi i odsustva</i>	
Na obali Kanagave	4
Kad ulice Aleksandrije	5
Arkadija	6
Bosnae, Ultima Thule, Equilibrium	7
U moje uho kaplje prošlost	8
Traktat o Krasu	9
Lindos, post scriptum	10
Vis, prozaida	11
Porto Santo, nesanica	12
Venecija	13
Na padinama Kokubujame	14
Hiroviti adab o fotografiji	15
Povratak	16
London	17
Marakeš	18
Zavještanje	19
<i>Tamo gdje me nema, zapravo...</i>	
Notturmo, non finito	21
Portret	22
Parfemi, lavirint	23
Mi bivši sagovornici	24
Nad očevim tabutom (citat budući)	25
U savršenom redu poznate sobe	26
Izgnani u ovu sobu	27
Imela	28
Usitnjeno je moje vrijeme, kapričo	29
Ars Poetica	30
U mrzli zimski dan	31
Nekrolog ljetu	32

Apokrifi, ozarenja

Polomljena igračka	34
Japodski rekvijem	35
Empedokle	36
Gambit Urije Hetejina	37
Antiklo	38
Tersit	39
Odisej i ostrvo sirena	40
フ 文 ili adab o riječima	41

Umjesto pogovora

Dekons: biblioteka	43
--------------------------	----

BELEŠKA O PESNIKU	44
--------------------------------	----

SADRŽAJ	45
----------------------	----